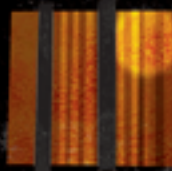
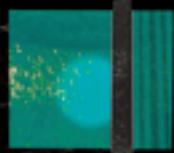

ΚΑΖΟΥΟ ΙΣΙΓΚΟΥΡΟ

ΒΡΑΒΕΙΟ
ΝΟΜΠΕΛ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΝΥΧΤΩΔΙΕΣ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Μετάφραση: Αργυρώ Μαντόγλου

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Νυχτωδίες**

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: Nocturnes – Five Stories of Music and Nightfall

Από τις Εκδόσεις Faber and Faber, Λονδίνο 2009

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Kazuo Ishiguro

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Αργυρώ Μαντόγλου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιώργος Κασσιπίδης

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Κατερίνα Σωτηροπούλου/The Page Turners

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Kazuo Ishiguro, 2009

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2022

Πρώτη έκδοση: Εκδόσεις Καστανιώτη, 2009 με τον τίτλο *Νυχτερίνα*

Δεύτερη έκδοση: Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ, Νοέμβριος 2022

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-4324-9

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-4325-6

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε. | PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Από το 1979 | Publishers since 1979

Έδρα: Head Office:

Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση | 121, Tatoi Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Βιβλιοπωλείο: Bookstore:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα | 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 | Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΚΑΖΟΥΟ ΙΣΙΓΚΟΥΡΟ

ΝΥΧΤΩΔΙΕΣ

Μετάφραση: Αργυρώ Μαντόγλου

Για την Ντέμπορα Ρότζερς

Ο ΤΡΟΒΑΔΟΥΡΟΣ

Το πρωινό που εντόπισα τον Τόνι Γκάρντνερ να κάθεται ανάμεσα στους τουρίστες, η άνοιξη μόλις είχε έρθει εδώ, στη Βενετία. Είχαμε ολοκληρώσει την πρώτη μας εβδομάδα έξω, στην πλατεία – μεγάλη ανακούφιση, ομολογουμένως, ύστερα από τόσες ώρες δουλειάς στην πνιγηρή ατμόσφαιρα στο πίσω μέρος της καφετέριας, παρεμποδίζοντας τους πελάτες που ήθελαν να ανέβουν τη σκάλα. Εκείνο το πρωί φυσούσε και η καινούργια τέντα για την μπάντα χτυπούσε γύρω μας, αλλά όλοι νιώθαμε λίγο πιο αναζωογονημένοι και ξεκούραστοι, και υποθέτω ότι αυτή η διάθεση ήταν έκδηλη στο παίξιμό μας.

Αλλά να που σας απευθύνομαι σαν να είμαι μόνιμο μέλος μιας μπάντας. Στην πραγματικότητα είμαι ένας από τους «τσιγγάνους», όπως μας αποκαλούν οι άλλοι μουσικοί, ένας από τους τύπους που σεργιανίζουν στην πλατεία, εξυπηρετώντας όποια ορχήστρα εκ των τριών καφέ μάς χρειαστεί. Εγώ παίζω κυρίως εδώ, στο Caffè Lavena, αλλά τα μεσημέρια με πολυκοσμία μπορεί να παίζω και με τα παιδιά στο Quaddri, να πεταχτώ μέχρι το Florian, έπειτα να γυρίσω πάλι στην πλατεία, στο Lavena. Τα πάω καλά με όλους – ακόμα και με τους σερβιτόρους– και σε οποιαδήποτε άλλη πόλη θα είχα πλέον μια μόνιμη θέση. Αλλά σ' ετούτο το μέρος, τόσο παθιασμένο με την παράδοση και το παρελθόν, όλα έχουν ανατραπεί. Οπουδήποτε αλλού ένας κιθαρίστας

θα ήταν καλοδεχούμενος. Όμως εδώ; Κιθάρα! Οι μάνατζερ στις καφετέριες στέκονται αμήχανοι. Τους φαίνεται πολύ μοντέρνα, δε θα αρέσει στους τουρίστες. Πέρσι το φθινόπωρο αγόρασα ένα τζαζ βίντατζ μοντέλο με μια οβάλ ηχητική οπή, σαν του Τζάνγκο Ράινχαρντ, ώστε να μην υπάρχει περίπτωση κάποιος να θεωρήσει ότι έπαιζα ροκ. Αυτό βοήθησε κάπως την κατάσταση, αλλά οι μάνατζερ των καφετεριών συνεχίζουν να μην το συμπαθούν. Η αλήθεια είναι πως αν είσαι κιθαρίστας, ακόμα και ο Τζο Πας να είσαι, δεν πρόκειται να σου δώσουν κανονική δουλειά στην πλατεία.

Υπάρχει, φυσικά, το μικρό πρόβλημα ότι δεν είμαι Ιταλός, πόσο δε μάλλον Βενετσιάνος. Το ίδιο ισχύει και μ' εκείνο τον ψηλό, τον Τσέχο με το σαξόφωνο. Μας συμπαθούν, μας χρειάζονται οι άλλοι μουσικοί, αλλά δε μας βάζουν κανονικά στη μισθοδοσία. Παίξε και κράτησε το στόμα σου κλειστό, αυτό μας λένε πάντα οι μάνατζερ στις καφετέριες. Κι έτσι οι τουρίστες δεν πρόκειται να καταλάβουν ότι δεν είσαι Ιταλός. Φόρεσε το κοστούμι σου, τα γυαλιά σου, να έχεις τα μαλλιά σου πάντα χτενισμένα προς τα πίσω και κανείς δε θα διακρίνει τη διαφορά, αρκεί να μην αρχίσεις να μιλάς.

Ωστόσο, εγώ δεν τα πάω κι άσχημα. Και οι τρεις ορχήστρες των καφέ, ειδικά όταν είναι αναγκασμένες να παίζουν ταυτόχρονα κάτω από τις ανταγωνιστικές τέντες τους, χρειάζονται μια κιθάρα – κάτι απαλό, σταθερό αλλά ενισχυμένο, να χτυπάει τα ακόρντα σαν υπόκρουση. Θα σκέφτεστε ότι πρέπει να είναι κόλαση, τρεις μπάντες να παίζουν ταυτόχρονα στην ίδια πλατεία. Αλλά η Πλατεία Σαν Μάρκο είναι αρκετά μεγάλη για να τις φιλοξενήσει όλες. Ένας τουρίστας που περιφέρεται στην πλατεία ακούει έναν μουσικό σκοπό να σιγοσβήνει, έναν άλλο να ενισχύεται, σαν να αλλάζει σταθμούς στο ραδιόφωνο. Αυτό που οι τουρίστες δεν αντέχουν για πολύ

είναι την κλασική μουσική, τις ενορχηστρώσεις από τις διάσημες άριες. Καλά, στην Πλατεία Σαν Μάρκο είμαστε, δεν έρχονται εδώ για να ακούσουν τις τελευταίες ποπ επιτυχίες. Κάθε λίγα λεπτά όμως θέλουν κάτι το αναγνωρίσιμο, ένα παλιό τραγούδι της Τζούλι Αντριους ή το μουσικό θέμα κάποιας διάσημης ταινίας. Θυμάμαι μια φορά, πέρσι το καλοκαίρι, να πηγαίνω από ορχήστρα σε ορχήστρα και να παίζω τον «Νο-νό» εννιά φορές μέσα σ' ένα απόγευμα.

Τέλος πάντων, εκείνο το ανοιξιάτικο πρωινό παίζαμε για ένα μεγάλο πλήθος τουριστών, όταν είδα τον Τόνι Γκάρντνερ να κάθεται μόνος και να πίνει τον καφέ του ακριβώς μπροστά μας, γύρω στα έξι μέτρα από την τέντα μας. Έρχονται συχνά διάφοροι διάσημοι στην πλατεία, αλλά ποτέ δεν το κάνουμε θέμα. Ίσως στο τέλος ενός τραγουδιού, τα μέλη της ορχήστρας κάτι να ψιθυρίσουν μεταξύ τους. Για κοίτα εκεί, ο Γουόρεν Μπίτι ή, παιδιά, κοιτάξτε εκεί, ο Κίσινγκερ. Εκείνη η γυναίκα εκεί πέρα δεν έπαιζε στην ταινία με τους άντρες που άλλαζαν πρόσωπο; Τα έχουμε συνηθίσει αυτά. Στο κάτω κάτω, είμαστε στην Πλατεία Σαν Μάρκο. Αλλά όταν συνειδητοποίησα ότι ο Τόνι Γκάρντνερ καθόταν εκεί, ήταν διαφορετικό. Δεν μπορούσα να συγκρατήσω τον ενθουσιασμό μου.

Ο Τόνι Γκάρντνερ ήταν ο αγαπημένος της μητέρας μου. Στην πατρίδα, την κομμουνιστική εποχή, ήταν πολύ δύσκολο να αποκτήσεις τέτοιους δίσκους, αλλά η μητέρα μου είχε σχεδόν ολόκληρη συλλογή με τα άλμπουμ του. Κάποτε, όταν ήμουν μικρός, γρατσούνισα έναν απ' αυτούς τους πολύτιμους δίσκους. Το διαμέρισμα ήταν τόσο φορτωμένο με πράγματα, κι ένα παιδί στην ηλικία μου δεν μπορούσε να καθίσει ήσυχο μέσα στους τέσσερις τοίχους, ειδικά τους κρύους μήνες του χειμώνα που δεν μπορούσες να βγεις έξω. Έπαι-

ζα ένα παιχνίδι –πηδούσα από τον μικρό μας καναπέ στην πολυθρόνα– και μια φορά γλίστρησα κι έπεσα πάνω στο πι-κάπ. Η βελόνα πέρασε πάνω στον δίσκο ξυστά –αυτό συνέ-βη καιρό πριν από τα CD– και η μητέρα μου βγήκε από την κουζίνα και μου έβαλε τις φωνές. Ένιωσα πολύ άσχημα, όχι μόνο επειδή μου φώναξε, αλλά επειδή ήξερα ότι ήταν ένας από τους δίσκους του Τόνι Γκάρντνερ και το τι σήμαινε αυτό για εκείνη. Ήξερα, επίσης, ότι πλέον και αυτός ο δίσκος θα είχε γρατσουνιές και η βελόνα θα αναπηδούσε καθώς εκεί-νος θα τραγουδούσε εκείνα τα περιπαθή αμερικάνικα τρα-γούδια. Χρόνια αργότερα, όταν δούλευα στη Βαρσοβία και εξοικειώθηκα με τη μαύρη αγορά των δίσκων, αντικατέστησα όλους τους γρατσουνισμένους δίσκους του Τόνι Γκάρντνερ, καθώς κι αυτόν που είχα γρατσουνίσει εγώ. Μου πήρε πάνω από τρία χρόνια μέχρι να τους συγκεντρώσω όλους και κά-θε φορά που την επισκεπτόμουν, της πήγαινα και από έναν.

Καταλαβαίνετε λοιπόν τον λόγο που ενθουσιάστηκα όταν τον αναγνώρισα, να κάθεται σε απόσταση μόλις λίγων μέ-τρων. Στην αρχή δεν μπορούσα να το πιστέψω, και μάλλον έχασα μιαν αλλαγή στα ακόρντα. Ο Τόνι Γκάρντνερ! Τι θα έλεγε η αγαπημένη μου μητέρα αν το μάθαινε! Για χάρη της, για χάρη της μνήμης της, έπρεπε να πάω και να του πω κά-τι, δε με ενδιέφερε διόλου αν οι άλλοι μουσικοί με περιγε-λούσαν και έλεγαν ότι φερόμουν δουλικά.

Και φυσικά δεν μπορούσα να τρέξω προς το μέρος του, παραμερίζοντας τραπέζια και καρέκλες. Έπρεπε να περι-μένω μέχρι να ολοκληρώσουμε το πρόγραμμά μας. Ήταν μεγάλη αγωνία, σας το ομολογώ, τρία, τέσσερα τραγούδια ακόμα, ενώ κάθε λεπτό που περνούσε αγωνιούσα μήπως ση-κωθεί και φύγει. Αυτός όμως συνέχισε να κάθεται εκεί, μό-νος του, με τα μάτια καρφωμένα στον καφέ του, να τον ανα-

κατεύει, λες και ήταν στ' αλήθεια προβληματισμένος μ' αυτό που του είχε φέρει ο σερβιτόρος. Έμοιαζε με έναν απλό Αμερικανό τουρίστα, με ανοιχτό γαλάζιο μπλουζάκι πόλο και φαρδύ γκριζο παντελόνι. Τα πολύ σκούρα και λαμπερά μαλλιά του στα καλύμματα των δίσκων τώρα ήταν σχεδόν λευκά, αλλά ήταν ακόμα αρκετά πυκνά και περιποιημένα σχολαστικά, στο αλλοτινό στιλ του. Όταν τον εντόπισα, κρατούσε τα σκούρα γυαλιά του στο χέρι –αμφιβάλλω αν θα τον είχα αναγνωρίσει με αυτά–, αλλά ενώ εμείς συνεχίζαμε να παίζουμε κι εγώ να τον παρακολουθώ, τα φόρεσε, τα έβγαλε ξανά και έπειτα τα ξαναφόρεσε. Έδειχνε ανήσυχος και απογοητεύθηκα όταν είδα ότι στην πραγματικότητα δεν άκουγε τα τραγούδια μας.

Μόλις ολοκληρώσαμε το πρόγραμμά μας, βιάστηκα να κατέβω από τη σκηνή, χωρίς να πω τίποτα στους υπόλοιπους, και κατευθύνθηκα προς το τραπέζι του Τόνι Γκάρντνερ, στη συνέχεια ένιωσα λίγο πανικόβλητος καθώς δεν ήξερα πώς να αρχίσω τη συζήτηση. Στεκόμουν πίσω του, αλλά ένα είδος έκτης αίσθησης τον έκανε να γυρίσει και να με κοιτάξει –υποθέτω ότι αυτό οφειλόταν στα τόσα χρόνια που οι θαυμαστές του τον πλησίαζαν– και του συστήθηκα εκφράζοντας τον θαυμασμό μου, του είπα ότι ήμουν μέλος της ορχήστρας που έπαιζε πριν από λίγο και ότι η μητέρα μου ήταν μεγάλη θαυμάστριά του, όλα μεμιάς. Με άκουγε με σοβαρή έκφραση, κουνώντας κάθε λίγο το κεφάλι, σαν να ήταν ο γιαιός μου. Εγώ συνέχισα να φλυαρώ και αυτός το μόνο που επαναλάμβανε κάθε λίγο ήταν: «Αλήθεια;» Έπειτα από λίγο θεώρησα πως ήταν ώρα να πηγαίνω και έκανα να απομακρυνθώ, όταν τον άκουσα να λέει:

«Ωστε λοιπόν έρχεστε από μια χώρα του κομμουνιστικού μπλοκ; Πρέπει να περάσατε δύσκολα εκεί πέρα».

«Αυτά πλέον ανήκουν στο παρελθόν», είπα ανάλαφρα ανασηκώνοντας τους ώμους. «Είμαστε μια ελεύθερη χώρα τώρα. Δημοκρατική».

«Χαίρομαι που το ακούω. Κι αυτή ήταν η ορχήστρα σας που έπαιζε προ ολίγου. Καθίστε. Θέλετε έναν καφέ;»

Του είπα πως δεν ήθελα να του επιβάλω την παρουσία μου, αλλά ο κύριος Γκάρντνερ επέμεινε ευγενικά. «Όχι, όχι, καθίστε. Είπατε ότι οι δίσκοι μου άρεσαν στη μητέρα σας».

Έτσι λοιπόν κάθισα και του είπα κι άλλα. Για τη μητέρα μου, για το διαμέρισμά μας, για τους δίσκους στη μαύρη αγορά. Και παρότι δεν μπορούσα να ανακαλέσω τους τίτλους των άλμπουμ, άρχισα να περιγράφω τις εικόνες στα καλύμματα όπως τις θυμόμουν, και κάθε φορά που το έκανα, σήκωνε το δάχτυλό του και έλεγε κάτι όπως: «Α, αυτό πρέπει να είναι ο *Μοναδικός. Ο μοναδικός Τόνι Γκάρντνερ*». Νομίζω ότι και οι δυο απολαμβάναμε αυτό το παιχνίδι, αλλά έπειτα τον είδα να αποστρέφει το βλέμμα του από μένα και γυρίζοντας, είδα μια κυρία να έρχεται προς το τραπέζι μας.

Ήταν μία από εκείνες τις υπερβολικά φινετσάτες Αμερικανίδες κυρίες, με υπέροχα μαλλιά, ρούχα και σιλουέτα, που δεν αντιλαμβάνεσαι την ηλικία τους μέχρι να τις δεις από πολύ κοντά. Από μακριά, μπορεί να την περνούσα για μοντέλο, βγαλμένο από τα γυαλιστερά περιοδικά μόδας. Όταν όμως κάθισε δίπλα στον κύριο Γκάρντνερ και σήκωσε τα μαύρα της γυαλιά στο μέτωπό της, διαπίστωσα ότι πρέπει να ήταν τουλάχιστον πενήντα χρονών, ίσως και παραπάνω. Ο κύριος Γκάρντνερ μου είπε: «Από δω η Λίντι, η σύζυγός μου».

Η κυρία Γκάρντνερ μου χάρισε ένα μάλλον συγκρατημένο χαμόγελο και έπειτα είπε στον σύζυγό της: «Ποιος είναι αυτός; Καινούργιος φίλος;»

«Έτσι ακριβώς, γλυκιά μου. Περνούσα πολύ ωραία μι-

λώντας με τον κύριο... Συγγνώμη, φίλε μου, δεν ξέρω το όνομά σου».

«Γιαν», είπα στα γρήγορα. «Αλλά οι φίλοι μου με φωνάζουν Γιάνεκ».

Η Λίντι Γκάρντνερ είπε: «Δηλαδή το παρατσούκλι σας είναι μεγαλύτερο από το όνομά σας; Πώς γίνεται αυτό;»

«Μη γίνεσαι αγενής με τον άνθρωπο, γλυκιά μου».

«Δεν είμαι αγενής».

«Μην αστειεύεσαι με το όνομα του ανθρώπου, γλυκιά μου. Μπράβο, καλό κορίτσι».

Η Λίντι Γκάρντνερ στράφηκε προς το μέρος μου με μια έκφραση απορημένη. «Εσείς καταλαβαίνετε τι λέει; Σας πρόσβαλα;»

«Όχι, όχι», απάντησα, «όχι, καθόλου, κυρία Γκάρντνερ».

«Πάντα μου λέει ότι είμαι αγενής με το κοινό. Αλλά δεν είμαι. Ήμουν αγενής μαζί σας προ ολίγου;» Έπειτα απευθύνθηκε στον κύριο Γκάρντνερ: «Μιλάω στον κόσμο με φυσικό τρόπο, γλυκέ μου. Αυτός είναι ο δικός μου τρόπος. Δεν είμαι ποτέ αγενής».

«Εντάξει, γλυκιά μου», είπε ο κύριος Γκάρντνερ. «Ας μην το συνεχίσουμε. Επιπλέον, ο κύριος από δω δεν είναι από το κοινό».

«Α, όχι; Ποιος είναι λοιπόν; Μήπως κάποιος μακρινός χαμένος ανιψιός;»

«Φέρσου ευγενικά, γλυκιά μου. Ο κύριος από δω είναι συνάδελφος. Είναι μουσικός, επαγγελματίας. Και μέχρι προ ολίγου μας ψυχαγωγούσε». Έδειξε προς την τέντα μας.

«Α, μάλιστα!» Η Λίντι Γκάρντνερ γύρισε ξανά προς το μέρος μου. «Παίζατε εκεί πριν από λίγο; Ωραία, ήταν πολύ ωραία. Παίζατε ακορντεόν, σωστά; Πολύ ωραία!»

«Σας ευχαριστώ. Αλλά όχι, είμαι ο κιθαρίστας».

«Ο κιθαρίστας; Πλάκα κάνεις. Σε έβλεπα μόλις πριν από λίγο. Καθόσουν εκεί πέρα, δίπλα από αυτόν με το κοντραμπάσο, και έπαιζες υπέροχα το ακορντεόν σου».

«Συγγνώμη, αυτός στο ακορντεόν είναι ο Κάρλο. Ο ψηλός και φαλακρός...»

«Είσαι σίγουρος; Δε μου κάνεις πλάκα;»

«Γλυκιά μου, σε παρακάλεσα. Μην είσαι αγενής με τον άνθρωπο».

Δεν είχε μιλήσει δυνατά, αλλά η φωνή του έγινε απότομα σκληρή και θυμωμένη, κι αμέσως μετά έπεσε μια παράξενη σιωπή. Στη συνέχεια την έσπασε ο ίδιος ο Γκάρντενερ, λέγοντας με ήπια φωνή:

«Συγγνώμη, γλυκιά μου. Δεν ήθελα να σε αποπάρω».

Άπλωσε το χέρι του και άρπαξε το δικό της. Περίμενα ότι εκείνη μάλλον θα το τραβούσε, αλλά αντιθέτως μετακίνησε την καρτέλα της για να βρεθεί πιο κοντά του και έβαλε το ελεύθερο χέρι της πάνω στα σφιχτοδεμένα χέρια τους. Κάθισαν εκεί για μερικά λεπτά. Ο κύριος Γκάρντενερ με κεφάλι σκυφτό, η σύζυγός του κοιτάζοντας αφηρημένα πάνω από τον ώμο του, πέρα την πλατεία, προς τον καθεδρικό, αν και τα μάτια της δεν έδειχναν να βλέπουν κάτι. Εκείνες τις λίγες στιγμές ήταν σαν να είχαν ξεχάσει όχι μόνο τη δική μου παρουσία που καθόμουν μαζί τους αλλά και όλους στην πλατεία. Έπειτα εκείνη είπε σχεδόν ψιθυριστά:

«Συγγνώμη, γλυκέ μου. Το σφάλμα ήταν δικό μου. Σε αναστάτωσα».

Παρέμειναν έτσι καθισμένοι για λίγο ακόμα, με τα χέρια τους σφιχτοδεμένα. Έπειτα εκείνη αναστέναξε, τράβηξε το χέρι της από του κυρίου Γκάρντενερ και με κοίταξε. Με είχε ξανακοιτάξει και πριν, αλλά αυτή τη φορά διαφορετικά. Ετούτη τη φορά ένιωσα τη γοητεία της. Ήταν σαν να είχε ένα

καντράν αριθμημένο από το μηδέν έως το δέκα, κι εγώ εκείνη τη στιγμή, που είχε αποφασίσει να το πάει στο έξι ή στο επτά, ένιωσα την έντασή της, κι αν μου ζητούσε κάποια χάρη –αν, για παράδειγμα, μου ζητούσε να διασχίσω την πλατεία και να της αγοράσω λουλούδια– θα το έκανα με μεγάλη χαρά.

«Γιάνεκ», είπε. «Έτσι σε λένε, σωστά; Συγγνώμη, Γιάνεκ. Ο Τόνι έχει δίκιο. Δεν έπρεπε να σου μιλήσω έτσι».

«Σας παρακαλώ, κυρία Γκάρντνερ, μην ανησυχείτε...»

«Επιπλέον, διέκοψα και τη συζήτησή σας. Τη συζήτηση δυο μουσικών, φαντάζομαι. Λοιπόν, ξέρετε κάτι; Λέω να σας αφήσω μόνους, να συνεχίσετε την κουβέντα σας».

«Δεν υπάρχει λόγος να φύγεις, γλυκιά μου», είπε ο κύριος Γκάρντνερ.

«Α ναι, υπάρχει λόγος. Θέλω σαν τρελή να πάω σ' εκείνο το κατάστημα της Prada. Ήρθα μέχρι εδώ μόνο και μόνο για να σου πω ότι θα καθυστερήσω λίγο περισσότερο».

«Εντάξει, γλυκιά μου». Ο Τόνι Γκάρντνερ ίσιωσε την πλάτη του για πρώτη φορά και πήρε μια βαθιά ανάσα. «Αρκεί να είσαι σίγουρη ότι αυτό σε χαροποιεί».

«Θα περάσω καλά σ' εκείνο το μαγαζί. Κι εσείς οι δυο φίλοι μπορείτε να συνεχίσετε τη συζήτησή σας». Σηκώθηκε όρθια και με ακούμπησε στον ώμο. «Να προσέχεις, Γιάνεκ».

Την ακολουθήσαμε με το βλέμμα καθώς απομακρυνόταν, έπειτα ο κύριος Γκάρντνερ με ρώτησε μερικά πράγματα σχετικά με τη ζωή του μουσικού στη Βενετία, ιδιαίτερα για την ορχήστρα του Quaddri, που εκείνη τη στιγμή είχε αρχίσει να ξαναπαίζει. Δεν έδειξε να ακούει και τόσο προσεκτικά τις απαντήσεις μου και ετοιμαζόμουν να τον αποχαιρετήσω και να φύγω, όταν είπε απότομα:

«Υπάρχει κάτι που θέλω να σου προτείνω, φίλε μου. Άφησέ με πρώτα να σου πω τι σκέφτομαι και αν δε θέλεις, μπο-

ρείς να μην το δεχτείς». Έγειρε μπροστά και χαμήλωσε τη φωνή του. «Μπορώ να σου εμπιστευτώ κάτι; Την πρώτη φορά που ήρθαμε στη Βενετία με τη Λίντι ήταν στον μήνα του μέλιτος. Είκοσι επτά χρόνια πριν. Και χάρη στις υπέροχες αναμνήσεις μας από αυτό τον τόπο δεν ξαναήρθαμε, τουλάχιστον όχι μαζί. Όταν λοιπόν σχεδιάζαμε αυτό το ταξίδι, το τόσο ιδιαίτερο για μας ταξίδι, είπαμε ότι έπρεπε να περάσουμε μερικές μέρες στη Βενετία».

«Είναι η επέτειός σας, κύριε Γκάρντνερ;»

«Επέτειος;» Φάνηκε ξαφνιασμένος.

«Συγγνώμη», είπα. «Απλώς έτσι μου φάνηκε, επειδή είπατε ότι αυτό είναι ένα ιδιαίτερο ταξίδι».

Παρέμεινε για λίγο ξαφνιασμένος, έπειτα γέλασε, ένα μεγάλο, πληθωρικό γέλιο, και τότε θυμήθηκα εκείνο το ιδιαίτερο τραγούδι που η μητέρα μου έπαιζε συνεχώς και υπάρχει ένα σημείο στο μέσον του τραγουδιού όπου λέει κάτι όπως ότι δε νοιάζεται που εκείνη η γυναίκα τον άφησε, κι ακολουθεί αυτό το σαρδόνιο γέλιο. Τώρα το ίδιο γέλιο ήχησε στην πλατεία. Και μετά είπε:

«Επέτειος; Όχι, όχι, δεν είναι η επέτειός μας. Αλλά αυτό που προτείνω δεν απέχει και πολύ. Επειδή θέλω να κάνω κάτι πολύ ρομαντικό. Θέλω να της κάνω μια καντάδα. Κανονικά, όπως οι Βενετσιάνοι. Εδώ είναι που θα σε χρειαστώ. Εσύ θα παίζεις την κιθάρα σου κι εγώ θα τραγουδάω. Θα το κάνουμε μέσα σε μια γόνδολα, θα περάσουμε κάτω από το παράθυρο, κι εγώ θα της τραγουδήσω. Έχουμε νοικιάσει ένα παλάτσο, όχι μακριά από δω. Το παράθυρο της κρεβατοκάμαρας βλέπει στο κανάλι. Μόλις σκοτεινιάσει, θα είναι τέλεια. Τα φανάρια στους τοίχους προσφέρουν τον απαραίτητο φωτισμό. Εσύ κι εγώ στη γόνδολα, εκείνη έρχεται στο παράθυρο, λέμε όλα τα αγαπημένα της τραγούδια.

Δε χρειάζεται να το παρατραβήξουμε, τα βράδια κάνει ακόμα ψύχρα. Απλώς τρία ή τέσσερα τραγούδια, αυτό έχω κατά νου. Θα φροντίσω να αποζημιωθείς όπως πρέπει. Τι λες;»

«Κύριε Γκάρντνερ, μεγάλη μου τιμή. Όπως σας είπα, υπήρξατε ένα σημαντικό πρόσωπο για μένα. Πότε σκέφτεστε να το κάνουμε;»

«Αν δε βρέχει, γιατί όχι κι απόψε; Γύρω στις οκτώμισι; Δειπνούμε νωρίς και θα έχουμε γυρίσει έως τότε. Θα βρω μια δικαιολογία για να φύγω και θα έρθω να σε συναντήσω. Θα έχω κλείσει τη γόνδολα, θα γυρίσουμε στο κανάλι και θα σταματήσουμε κάτω από το παράθυρο. Θα είναι καταπληκτικά, τι λες;»

Όπως φαντάζεστε, για μένα ήταν σαν όνειρο που υλοποιείται. Επιπλέον, ήταν μια τόσο τρυφερή ιδέα, αυτό το ζευγάρι –αυτός στα εξήντα του, εκείνη στα πενήντα της– να φέρονται σαν ερωτευμένοι έφηβοι. Ήταν μια τόσο τρυφερή ιδέα, ώστε σχεδόν ξέχασα τη σκηνή της οποίας είχα υπάρξει μάρτυρας. Αυτό που εννοώ είναι πως ακόμα και σ' εκείνη τη χρονική στιγμή, βαθιά μέσα μου ήξερα ότι τα πράγματα δε θα ήταν και τόσο απλά όσο τα παρουσίαζε.

Τα επόμενα λεπτά ο κύριος Γκάρντνερ κι εγώ μείναμε εκεί καθισμένοι συζητώντας όλες τις λεπτομέρειες – ποια τραγούδια ήθελε, στα κλειδιά που προτιμούσε να τα παίξουμε, τέτοια πράγματα. Έπειτα ήταν ώρα να γυρίσω πίσω στην τέντα για το επόμενο ρεπερτόριό μας, κι έτσι σηκώθηκα, έσφιξα το χέρι του και του είπα ότι μπορούσε να βασιζέται πάνω μου για το βράδυ.

Οι δρόμοι ήταν σκοτεινοί και ήσυχοι, όταν το ίδιο βράδυ πήγα να συναντήσω τον κύριο Γκάρντνερ. Εκείνο τον καιρό

πάντα χανόμουν άπαξ και απομακρυνόμουν από την Πλατεία Σαν Μάρκο, κι έτσι, παρότι είχα αρκετό χρόνο και ήξερα το γεφυράκι που ο κύριος Γκάρντνερ είχε ορίσει ως τόπο συνάντησης, πήγα αργοπορημένος λίγα λεπτά.

Στεκόταν κάτω από έναν φανοστάτη, φορώντας ένα τσαλακωμένο σκούρο κοστούμι και το πουνκάμισό του ήταν ανοιχτό μέχρι το τρίτο ή το τέταρτο κουμπί, κι έτσι έβλεπες τις τρίχες στο στήρνο του. Όταν απολογήθηκα για την αργοπορία, είπε:

«Τι είναι μερικά λεπτά; Με τη Λίντι είμαστε παντρεμένοι είκοσι επτά χρόνια. Τι είναι μερικά λεπτά;»

Δεν ήταν θυμωμένος, αλλά η διάθεσή του ήταν βαρύθυμη και σοβαρή – ούτε στο ελάχιστο ρομαντική. Πίσω του υπήρχε μια γόνδολα που λικνιζόταν απαλά στο νερό και είδα ότι ο γονδολιέρης ήταν ο Βιτόριο, ένας τύπος που δε συμπαθούσα ιδιαίτερα. Ο Βιτόριο ήταν πάντα φιλικός, αλλά ήξερα – τότε ήδη ήξερα – ότι τριγυρνούσε λέγοντας διάφορες ανοησίες για ανθρώπους σαν εμένα, μας αποκαλούσε «ξένους από τις καινούργιες χώρες». Αυτός ήταν ο λόγος που όταν εκείνο το βράδυ με χαιρέτησε σαν αδελφό, απλώς έγνεψα και περίμενα σιωπηλά, ενώ βοηθούσε τον κύριο Γκάρντνερ να μπει στη γόνδολα. Έπειτα του έδωσα την κιθάρα μου –είχα φέρει την ισπανική κιθάρα μου, όχι εκείνη με την οβάλ οπή– και μετά μπήκα κι εγώ μέσα.

Ο κύριος Γκάρντνερ άλλαζε συνεχώς θέσεις στο μπροστινό μέρος της γόνδολας και κάποια στιγμή κάθισε τόσο απότομα, ώστε παραλίγο να την αναποδογυρίσει. Ωστόσο, δε φάνηκε να το προσέχει και καθώς αρχίσαμε να γλιστράμε στο κανάλι, είχε το βλέμμα καρφωμένο στο νερό.

Για μερικά λεπτά γλιστρούσαμε σιωπηλοί στο κανάλι, προσπεράσαμε σκοτεινά κτίρια και περάσαμε κάτω από χα-

μηλές γέφυρες. Έπειτα εκείνος βγήκε από τις βαθιές του σκέψεις και είπε:

«Άκου, φίλε. Ξέρω πως συμφωνήσαμε ήδη το ρεπερτόριό μας για απόψε το βράδυ. Αλλά σκεφτόμουν ότι η Λίντι λατρεύει το τραγούδι “By the Time I Get to Phoenix”. Το είχα ηχογραφήσει κάποτε, πολύ παλιά».

«Ασφαλώς, κύριε Γκάρντενερ. Η μητέρα μου έλεγε πάντοτε πως η δική σας ερμηνεία είναι πολύ καλύτερη από του Σινάτρα. Ακόμα και από εκείνη την άλλη, την πασίγνωστη ερμηνεία του Γκλεν Κάμπελ».

Ο κύριος Γκάρντενερ έγνεψε καταφατικά, έπειτα δεν μπορούσα να διακρίνω το πρόσωπό του για λίγο. Ο Βιτόριο προειδοποιητικά έβγαλε την κραυγή του γονδολιέρη, που αντήχησε στους τοίχους, πριν στρίψει στη γωνία.

«Της το τραγουδούσα συχνά», είπε ο κύριος Γκάρντενερ. «Ξέρεις, νομίζω ότι θα της άρεσε να το ακούσει απόψε. Το ξέρεις το τραγούδι;»

Είχα ήδη βγάλει την κιθάρα μου από τη θήκη και έπαιξα μερικές νότες του τραγουδιού.

«Πιο δυνατά», είπε. «Παίξε σε μι ύφεση. Έτσι το ερμήνευσα εγώ στο άλμπουμ».

Έτσι έπαιξα σ' εκείνη την κλίμακα και σχεδόν είχα ολοκληρώσει τη στροφή, όταν ο κύριος Γκάρντενερ άρχισε να τραγουδάει πολύ απαλά, σχεδόν μέσα από τα δόντια του, σαν να μισοθυμόταν τα λόγια. Ωστόσο, η φωνή του ήχησε δυνατή στο ήσυχο κανάλι. Στην πραγματικότητα, ακουγόταν υπέροχα και για μια στιγμή ένιωσα πάλι σαν παιδί, βρέθηκα ξανά σ' εκείνο το διαμέρισμα, ξαπλωμένος πάνω στο χαλί, η μητέρα μου καθισμένη στον καναπέ, εξαντλημένη ή ίσως πληγωμένη, την ώρα που ο δίσκος του Τόνι Γκάρντενερ γύριζε στη γωνία του δωματίου.

Ο κύριος Γκάρντνερ ξέσπασε απότομα και είπε: «Εντάξει, θα πούμε το “Phoenix” σε μι ύφεση. Έπειτα ίσως παίξουμε το “I Fall in Love Too Easily”, όπως το έχουμε σχεδιάσει και θα τελειώσουμε με το “One for My Baby”». Αυτά είναι αρκετά. Δε θα μπορέσει να ακούσει περισσότερα».

Έπειτα φάνηκε να βυθίζεται ξανά στις σκέψεις του και συνεχίσαμε να προχωράμε στο σκοτάδι με τη συνοδεία των παφλασμών από το κουπί του Βιτόριο.

«Κύριε Γκάρντνερ», είπα κάποια στιγμή. «Ελπίζω να μη σας πειράζει που ρωτώ, αλλά η κυρία περιμένει αυτή την καντάδα; Ή μήπως θα είναι μια υπέροχη έκπληξη για εκείνη;»

Αναστέναξε βαθιά και απάντησε: «Υποθέτω ότι εμπίπτει στην υπέροχη κατηγορία της έκπληξης», πριν προσθέσει: «Ένας Θεός ξέρει πώς θα αντιδράσει. Μπορεί να μην καταφέρουμε να φτάσουμε μέχρι το “One for My Baby”».

Ο Βιτόριο μας οδήγησε σε μιαν άλλη γωνία, όπου έστριψε και αίφνης ακούστηκαν γέλια και μουσικές, ενώ περνούσαμε από ένα μεγάλο, ολόφωτο εστιατόριο. Όλα τα τραπέζια φαίνονταν κατειλημμένα, οι σερβιτόροι έτρεχαν πάνω-κάτω, οι πελάτες έδειχναν πολύ εύθυμοι, παρότι δεν πρέπει να ήταν ιδιαίτερα ζεστά εκεί δίπλα στο κανάλι αυτή την εποχή του χρόνου. Έπειτα από το σκοτάδι και την ησυχία που είχε προηγηθεί, το εστιατόριο μας αναστάτωσε λιγάκι. Ήταν σαν να ήμασταν εμείς οι ακινητοποιημένοι και παρακολουθούσαμε από την αποβάθρα μιαν απαστράπτουσα γιορτινή βάρκα να μας προσπερνάει. Πρόσεξα μερικά πρόσωπα να κοιτάζουν προς το μέρος μας, αλλά κανείς δε μας έδωσε ιδιαίτερη προσοχή. Μετά αφήσαμε πίσω μας το εστιατόριο και είπα:

«Είναι αστείο. Φαντάζεστε τι θα έκαναν όλοι αυτοί οι τουρίστες αν ήξεραν πως μόλις πέρασε μια γόνδολα με τον θρυλικό Τόνι Γκάρντνερ;»

Ο Βιτόριο που δεν καταλαβαίνει και πολλά αγγλικά το έπιασε και άφησε ένα γελάκι. Ωστόσο, ο κύριος Γκάρντνερ δεν αποκρίθηκε για κάμποση ώρα. Βρεθήκαμε ξανά στα σκοτεινά, πλέοντας σε ένα στενό κανάλι, περνώντας μπροστά από τις ημιφωτισμένες εισόδους σπιτιών, όταν είπε:

«Φίλε μου, εσύ προέρχεσαι από κομμουνιστική χώρα. Γι' αυτό και δεν είσαι σε θέση να καταλάβεις πώς λειτουργούν αυτά τα πράγματα».

«Κύριε Γκάρντνερ», είπα, «η χώρα μου δεν είναι πλέον κομμουνιστική. Είμαστε ελεύθεροι άνθρωποι τώρα».

«Με συγχωρείς, δεν ήθελα να υποτιμήσω τη χώρα σου. Είστε γενναίοι άνθρωποι. Ελπίζω να αποκτήσετε ειρήνη και ευημερία. Αυτό όμως που ήθελα να πω, φίλε μου, είναι πως όταν έρχεται κανείς από μέρη σαν το δικό σου, είναι φυσικό να μην αντιλαμβάνεται ακόμα κάποια πράγματα. Όπως κι εγώ δε θα αντιλαμβανόμουν πολλά στη δική σου χώρα».

«Μάλλον έχετε δίκιο, κύριε Γκάρντνερ».

«Αυτοί οι άνθρωποι που μόλις περάσαμε, αν πήγαινες και τους έλεγες “Γεια σας, θυμάται κάποιος από σας τον Τόνι Γκάρντνερ”, μερικοί, μπορεί και οι περισσότεροι να έλεγαν ναι. Ποιος ξέρει; Αλλά έτσι όπως περάσαμε, ακόμα κι αν με αναγνώριζαν, νομίζεις ότι θα ενθουσιάζονταν ιδιαίτερα; Δεν το νομίζω. Δε θα άφηναν ούτε τα πιρούνια τους κάτω, ούτε θα διέκοπταν τις εκμυστηρεύσεις τους υπό το φως των κεριών. Και γιατί να το κάνουν άλλωστε; Δεν είμαι παρά ένας απλός τροβαδούρος μιας παλιάς εποχής».

«Δεν το πιστεύω αυτό, κύριε Γκάρντνερ. Είστε κλασικός. Είστε σαν τον Σινάτρα, σαν τον Ντιν Μάρτιν. Ορισμένοι κλασικοί ερμηνευτές δεν παλιώνουν ποτέ. Δεν είναι σαν τους σταρ της ποπ μουσικής».

«Πολύ ευγενικό αυτό που είπες, φίλε μου. Ξέρω ότι

έχεις καλές προθέσεις. Αλλά απόψε ειδικά δεν είναι ώρα για κολακειές».

Ετοιμαζόμουν να διαμαρτυρηθώ, αλλά κάτι στον τρόπο του με έκανε να παρακάμψω το θέμα. Κι έτσι συνεχίσαμε να προχωράμε αμίλητοι. Για να είμαι ειλικρινής, είχα αρχίσει να αναρωτιέμαι πού είχα μπλέξει και ποιος ήταν ο σκοπός όλης αυτής της σερενάτας. Αυτοί στο κάτω κάτω ήταν Αμερικανοί. Κι αν την ώρα που ο κύριος Γκάρντνερ άρχιζε να τραγουδάει, η κυρία Γκάρντνερ εμφανιζόταν στο παράθυρο με ένα όπλο και άρχιζε να μας πυροβολεί;

Ίσως και ο Βιτόριο να έκανε παρόμοιες σκέψεις, επειδή όταν περάσαμε κάτω από ένα φανάρι σε κάποιον τοίχο, μου έριξε μια μάτια που έμοιαζε να λέει: «Αυτός εδώ είναι παράξενος τύπος, συμφωνείς, αμίκο;» Ωστόσο, δεν απάντησα. Δε σκόπευα να συμμαχήσω με κάποιον σαν ελόγου του ενάντια στον κύριο Γκάρντνερ. Σύμφωνα με τον Βιτόριο, οι ξένοι σαν εμένα κλέβουν τους τουρίστες, πετούν σκουπίδια στα κανάλια και σε γενικές γραμμές καταστρέφουμε την αναθεματισμένη πόλη του. Κάποιες μέρες, όταν είναι κακοδιάθετος, ισχυρίζεται ότι είμαστε κακοποιοί – ακόμα και βιαστές. Μια μέρα τον ρώτησα στα ίσια αν αλήθευε ότι γυρνούσε και διέδιδε τέτοια πράγματα και ορκίστηκε ότι όλα αυτά ήταν ψέματα. Πώς θα μπορούσε να είναι ρατσιστής τη στιγμή που είχε εβραία θεία την οποία λάτρευε σαν μητέρα του; Όμως ένα απόγευμα που σκότωνα τον χρόνο μου ανάμεσα σε δυο εμφανίσεις και είχα σκύψει στη γέφυρα του Ντορσοντούρο, μια γόνδολα πέρασε από κάτω. Τρεις τουρίστες κάθονταν εκεί μέσα και ο Βιτόριο στεκόταν όρθιος από πάνω τους με το κονπί του, μιλώντας δυνατά για να ακούσει ο κόσμος και έλεγε αυτές τις ίδιες σαχλαμάρες. Συνεπώς, όσες πλάγιες ματιές κι αν μου έριχνε,

δεν υπήρχε περίπτωση να αποσπάσει τη συμπάθειά μου.

«Επίτρεψέ μου να σου πω ένα μικρό μυστικό», είπε ξαφνικά ο κύριος Γκάρντνερ. «Ένα μικρό μυστικό για τις εμφανίσεις. Μια συναδελφική συμβουλή. Είναι αρκετά απλό. Πρέπει να γνωρίζεις κάτι, δεν έχει σημασία τι, πρέπει να γνωρίζεις κάτι από το κοινό σου. Κάτι που για σένα, μέσα σου, θα σε βοηθήσει να ξεχωρίζεις αυτό το κοινό από το κοινό της προηγούμενης βραδιάς. Ας πούμε ότι βρίσκεσαι στο Μιλγουόκι. Πρέπει να αναρωτηθείς τι το διαφορετικό υπάρχει, τι το *ιδιαιτέρο* έχει το κοινό του Μιλγουόκι; Τι είναι αυτό που το κάνει να διαφέρει από το κοινό του Μάντισον; Αν δεν μπορείς να σκεφτείς κάτι, πρέπει να συνεχίσεις την προσπάθεια έως ότου το βρεις. Μιλγουόκι, Μιλγουόκι... Έχουν ωραίες χοιρινές μπριζόλες στο Μιλγουόκι. Αυτό αρκεί, αυτό θα χρησιμοποιήσεις όταν θα ανέβεις στη σκηνή. Δε χρειάζεται να τους πεις κάτι, φτάνει να το έχεις εσύ στον νου σου όταν τραγουδάς γι' αυτούς. Αυτοί οι άνθρωποι εκεί μπροστά σου τρώνε ωραίες χοιρινές μπριζόλες. Έχουν υψηλές απαιτήσεις σε ό,τι αφορά τις μπριζόλες. Καταλαβαίνεις τι εννοώ; Κατ' αυτό τον τρόπο εξοικειώνεσαι με το κοινό σου και μπορείς να του τραγουδήσεις. Αυτό λοιπόν είναι το μυστικό μου. Συναδελφικά σ' το λέω».

«Σας ευχαριστώ, κύριε Γκάρντνερ. Ποτέ δεν το σκέφτηκα έτσι. Δεν πρόκειται να ξεχάσω μια τέτοια συμβουλή από κάποιον σαν εσάς».

«Οπότε, απόψε», συνέχισε, «θα τραγουδήσουμε για τη Λίντι. Η Λίντι είναι το κοινό. Οπότε, θα σου πω κάτι για τη Λίντι. Θα ήθελες να μάθεις κάτι για τη Λίντι;»

«Φυσικά, κύριε Γκάρντνερ», είπα. «Θα ήθελα πάρα πολύ να μάθω κάτι γι' αυτήν».

Για τα επόμενα περίπου είκοσι λεπτά, καθισμένοι στη γόνδολα κάναμε γύρους, ενώ ο κύριος Γκάρντνερ μιλούσε. Μερικές φορές η φωνή του χαμήλωνε και γινόταν ψίθυρος, σαν να μιλούσε στον εαυτό του. Άλλες φορές, όταν ένα φανάρι ή κάποιο φωτισμένο παράθυρο έριχνε φως στη γόνδολά μας, με θυμόταν, ύψωνε τη φωνή του και έλεγε κάτι όπως: «Φίλε μου, καταλαβαίνεις τι εννοώ;»

Η σύζυγός του, μου είπε, καταγόταν από μια μικρή πόλη της Μινεσότα, κάπου στο μέσον της Αμερικής, όπου οι δασκάλες της τη μάλωναν επειδή διάβαζε για κινηματογραφικούς αστέρες στα ιλουστρασιόν περιοδικά αντί για τα μαθήματά της.

«Αυτό που εκείνες οι κυρίες δεν κατάλαβαν είναι ότι η Λίντι είχε μεγάλα σχέδια. Και δείτε την τώρα. Πλούσια, όμορφη, κοσμοπολίτισσα, εκείνες οι δασκάλες που είναι σήμερα; Τι είδους ζωή κάνουν; Αν είχαν κι αυτές κοιτάξει λίγο τα περιοδικά, αν είχαν περισσότερα όνειρα, μπορεί να είχαν κάτι από αυτά που έχει σήμερα η Λίντι».

Στα δεκαεννιά της έκανε οτοστόπ και πήγε στην Καλιφόρνια με σκοπό να φτάσει στο Χόλιγουντ. Αντίθετα, βρέθηκε στα περικόχωρα του Λος Άντζελες και έπιασε δουλειά ως σερβιτόρα σε εστιατόριο του αυτοκινητόδρομου.

«Παραδόξως», είπε ο κύριος Γκάρντνερ, «αυτό το εστιατόριο, αυτό το μικρό στέκι κοντά στον αυτοκινητόδρομο αποδείχτηκε το καλύτερο μέρος που θα μπορούσε να βρεθεί. Επειδή εκεί, όλες τις ώρες της ημέρας, συχνάζαν πολλά φιλόδοξα κορίτσια. Σ' εκείνο το μέρος συναντιούνταν επτά, οκτώ, μια ντουζίνα κορίτσια, παράγγελναν τον καφέ τους, τα χοτ ντογκ τους και κάθονταν εκεί κουβεντιάζοντας ώρες ολόκληρες».

Αυτά τα κορίτσια, όλα λίγο μεγαλύτερα από τη Λίντι, εί-

χαν έρθει από κάθε γωνιά της Αμερικής και είχαν ήδη μείνει στην περιοχή του Λος Άντζελες για τουλάχιστον δύο με τρία χρόνια. Πήγαιναν στο εστιατόριο για να ανταλλάξουν κουτσομπολιά, να αφηγηθούν ατυχείς ιστορίες, να συζητήσουν στρατηγικές και να σχολιάσουν η μια την πρόοδο της άλλης. Αλλά το μεγαλύτερο θέλητρο του μέρους ήταν η Μεγκ, μια σερβιτόρα γύρω στα σαράντα, συνάδελφος της Λίντι.

«Γι' αυτά τα κορίτσια η Μεγκ ήταν σαν μεγάλη αδελφή, η πηγή της σοφίας, επειδή κάποτε είχε κι εκείνη περάσει από τη θέση τους. Πρέπει να καταλάβεις ότι ήταν σοβαρά κορίτσια, πραγματικά φιλόδοξα και αποφασισμένα. Δε μιλούσαν για ρούχα, παπούτσια και καλλυντικά όπως όλα τα άλλα κορίτσια; Ασφαλώς. Αλλά συζητούσαν μόνο για τα ρούχα, τα παπούτσια και τα καλλυντικά που θα τις βοηθούσαν να παντρευτούν έναν σταρ. Δε μιλούσαν για τον κινηματογράφο; Δε μιλούσαν για τη μουσική σκηνή; Ασφαλώς. Είμαι σίγουρος. Αλλά μιλούσαν για το ποιοι σταρ του κινηματογράφου και ποιοι τραγουδιστές ήταν ανύπαντροι, ποιοι είχαν προβληματικούς γάμους, ποιοι ήταν στα διαζύγια. Και η Μεγκ, ξέρεις, μπορούσε να τους δώσει όλες αυτές τις πληροφορίες αλλά κι ακόμα περισσότερες. Η Μεγκ είχε βρεθεί στη θέση τους καιρό πριν. Ήξερε όλους τους κανόνες, όλα τα κόλπα για να παντρευτείς έναν σταρ. Και η Λίντι καθόταν μαζί τους και απορροφούσε τα πάντα. Το μικρό εστιατόριο με τα χοτ ντογκ ήταν το δικό της Χάρβαρντ, το δικό της Γέιλ. Μια δεκαεννιάχρονη από τη Μινεσότα; Ανατριχιάζω και μόνο στη σκέψη του τι θα μπορούσε να έχει πάθει. Ωστόσο στάθηκε τυχερή».

«Κύριε Γκάρντενερ», είπα, «συγγνώμη για τη διακοπή. Αλλά αν αυτή η Μεγκ ήταν τόσο ενήμερη για όλα αυτά, πώς και δεν είχε παντρευτεί η ίδια κάποιον σταρ; Για ποιο λόγο σερβίριζε χοτ ντογκ σ' εκείνο το εστιατόριο;»

«Καλή ερώτηση, αλλά δεν αντιλαμβάνεσαι πλήρως το πώς λειτουργούν τα πράγματα. Εντάξει, αυτή η κυρία, η Μεγκ, μπορεί να μην τα είχε καταφέρει. Αλλά το θέμα είναι πως είχε παρακολουθήσει αυτές που τα είχαν καταφέρει. Καταλαβαίνεις, φίλε μου; Κάποτε ήταν κι εκείνη ένα απ' αυτά τα κορίτσια, είχε δει μερικά να τα καταφέρνουν και άλλα να αποτυγχάνουν. Είχε δει τις παγίδες, είχε δει τη χρυσή σκάλα. Ήταν σε θέση να τους διηγηθεί όλες τις ιστορίες, κι εκείνα τα κορίτσια άκουγαν προσεκτικά. Και κάποια έμαθαν. Κυρίως η Λίντι. Όπως σας είπα, αυτό ήταν το δικό της Χάρβαρντ. Εκεί διαμορφώθηκε. Εκεί πήρε τη δύναμη που χρειάστηκε αργότερα και –αλίμονο– πόσο τη χρειάστηκε αυτή τη δύναμη. Της πήρε έξι χρόνια για να κάνει την πρώτη της εμφάνιση. Το φαντάζεσαι; Έξι χρόνια ελιγμών, σχεδιασμών, να βάζεις τον εαυτό σου να ακολουθεί τέτοιες τακτικές. Να σε ρίχνουν κάτω και έπειτα πάλι από την αρχή. Αλλά έτσι είναι και στη δική μας τη δουλειά. Δε γίνεται να το βάλεις κάτω και να τα παρατήσεις ύστερα από μερικές αποτυχίες. Τα κορίτσια που το έβαλαν κάτω, τα βλέπεις τώρα παντρεμένα με ασήμαντους άντρες σε απομακρυσμένες πόλεις, στη μέση του πουθενά. Αλλά λίγες απ' αυτές, ορισμένες κοπέλες σαν τη Λίντι, μαθαίνουν από τις αποτυχίες τους, ύστερα από κάθε αποτυχία επιστρέφουν δριμύτερες, πιο δυνατές, πέφτουν με τα μούτρα στον αγώνα. Νομίζεις ότι η Λίντι δεν έχει υποστεί ταπεινώσεις; Παρά την τόση ομορφιά και γοητεία της; Αυτό που οι άνθρωποι δεν καταλαβαίνουν είναι ότι η ομορφιά δε μετράει ούτε κατά το ήμισυ. Αν η γυναίκα τη χρησιμοποιήσει με λάθος τρόπο, της συμπεριφέρονται σαν σε πόρνη. Τέλος πάντων, ύστερα από έξι χρόνια ήρθε και η σειρά της».

«Τότε συνάντησε εσάς, κύριε Γκάρντνερ;»

«Εμένα; Όχι, όχι. Εγώ εμφανίστηκα λίγο αργότερα. Παντρεύτηκε τον Ντάινο Χάρτμαν. Δεν τον έχεις ακουστά τον Ντάινο;» Στο σημείο αυτό ο κύριος Γκάρντνερ άφησε να του ξεφύγει ένα ελαφρώς σαρκαστικό γέλιο. «Ο καημένος ο Ντάινο. Φαντάζομαι ότι οι δίσκοι του δεν κατάφεραν να φτάσουν στις κομμουνιστικές χώρες. Ωστόσο, εκείνο τον καιρό ο Ντάινο είχε κάνει ένα κάποιο όνομα. Τραγουδούσε συχνά στο Λας Βέγκας, είχε μερικούς χρυσούς δίσκους. Όπως σας είπα, αυτή ήταν η μεγάλη έξοδος της Λίντι. Όταν τη συνάντησα εγώ για πρώτη φορά, ήταν η σύζυγος του Ντάινο. Η φίλη της η Μεγκ της είχε εξηγήσει πως έτσι γίνονται αυτά. Υπάρχει, φυσικά, η περίπτωση να σταθεί τυχερό ένα κορίτσι και να φτάσει με την πρώτη στην κορυφή, να παντρευτεί τον Σινάτρα ή τον Μπράντο. Αλλά συνήθως δε γίνεται έτσι. Το κορίτσι πρέπει να είναι προετοιμασμένο να κατέβει από το ασανσέρ στον δεύτερο όροφο και να κάνει μια βόλτα. Πρέπει πρώτα να συνηθίσει τον αέρα αυτού του ορόφου. Τότε, ίσως, κάποια μέρα, σ' εκείνο τον δεύτερο όροφο θα πέσει πάνω σε κάποιον ο οποίος έχει κατέβει από το ρετιρέ για λίγα λεπτά, ίσως για να πάρει κάτι. Και αυτός ο τύπος μπορεί να της πει: Έι, γεια σου, γιατί δεν έρχεσαι μαζί μου επάνω; Η Λίντι γνώριζε πως κάπως έτσι παίζεται το παιχνίδι. Δεν είχε κατεβάσει τον πήχη όταν παντρεύτηκε τον Ντάινο, δεν είχε περιορίσει τις φιλοδοξίες της. Επιπλέον, ο Ντάινο ήταν αξιοπρεπής άνθρωπος. Αυτός ήταν ο λόγος που αν και δάγκωσα άσχημα τη λαμαρίνα από την πρώτη στιγμή που είδα τη Λίντι, δεν έκανα καμία κίνηση. Φέρθηκα σαν κύριος. Αργότερα ανακάλυψα πως αυτό έκανε τη Λίντι ακόμα πιο αποφασιστική. Φίλε μου, δεν μπορεί να μη θαυμάσεις ένα τέτοιο κορίτσι! Οφείλω να ομολογήσω πως ήμουν ένα λαμπερό αστέρι που

μεσουρανούσε εκείνη την εποχή. Αυτά πρέπει να συνέβησαν την εποχή που η μητέρα σου άκουγε τους δίσκους μου. Αλλά το άστρο του Ντάινο είχε αρχίσει να δύει γρήγορα. Ήταν δύσκολη εποχή για πολλούς τραγουδιστές τότε. Όλα άλλαζαν. Οι νέοι άκουγαν Beatles και Rolling Stones. Ο καημένος ο Ντάινο είχε φωνή που έμοιαζε πολύ με τη φωνή του Μπινγκ Κρόσμπι. Δοκίμασε να κάνει ένα άλμπουμ με μπόσα νόβα και γελοιοποιήθηκε. Ήταν σαφώς ώρα να φύγει και η Λίντι. Κανένας δεν μπορούσε να μας κατηγορήσει υπό αυτές τις συνθήκες. Νομίζω πως ούτε και ο ίδιος ο Ντάινο μας κατηγορήσε. Έκανα λοιπόν την κίνησή μου και εκείνη ανέβηκε στο ρετιρέ.

»Παντρευτήκαμε στο Βέγκας και ζητήσαμε από το ξενοδοχείο να γεμίσει την μπανιέρα με σαμπάνια. Αυτό το τραγούδι θα πούμε απόψε. “I Fall In Love Too Easily”. Ξέρεις τον λόγο που το διάλεξα; Θέλεις να μάθεις; Κάποτε ήμασταν στο Λονδίνο, λίγο μετά τον γάμο μας. Ανεβήκαμε στο δωμάτιό μας μετά το πρωινό και η καμαριέρα ήταν μέσα και καθάριζε τη σουίτα μας. Αλλά η Λίντι κι εγώ ήμασταν σεξουαλικά ασυγκράτητοι. Μπήκαμε μέσα και ακούγαμε την καμαριέρα να έχει βάλει ηλεκτρική σκούπα στο σαλόνι, αλλά δεν τη βλέπαμε μέσα από το διαχωριστικό. Κι έτσι γλιστρήσαμε στις μύτες των ποδιών μας σαν μικρά παιδιά, ξέρεις, γλιστρήσαμε στην κρεβατοκάμαρα και κλείσαμε την πόρτα. Είδαμε πως η καμαριέρα είχε ήδη καθαρίσει την κρεβατοκάμαρα, συνεπώς δεν υπήρχε λόγος να επιστρέψει, αλλά δεν το ξέραμε με βεβαιότητα. Ούτως ή άλλως, δε μας ένοιαζε. Βγάλαμε στα γρήγορα τα ρούχα μας, κάναμε έρωτα στο κρεβάτι και όλη αυτή την ώρα η καμαριέρα ήταν στο σαλόνι και καθάριζε τη σουίτα μας, χωρίς την παραμικρή ιδέα ότι είχαμε γυρίσει. Ήμασταν τόσο ξαναμμέ-

νοι, αλλά ύστερα από λίγο βρήκαμε την όλη υπόθεση τόσο αστεία, ώστε γελούσαμε ακατάπαυστα. Τελειώσαμε και παραιμείναμε ξαπλωμένοι και αγκαλιασμένοι, ενώ η καμαριέρα συνέχισε να περιφέρεται, και ξέρεις τι έκανε, άρχισε να τραγουδάει! Τελείωσε με τη σκούπα και άρχισε να τραγουδάει με όλη της τη δύναμη, και τι βροντερή φωνή που είχε! Είχαμε σκάσει στα γέλια, αλλά προσπαθούσαμε να μην κάνουμε πολύ θόρυβο. Έπειτα σταμάτησε να τραγουδάει και έβαλε το ραδιόφωνο. Και τότε ακούσαμε τον Τσεντ Μπέικερ να τραγουδάει το “I Fall In Love Too Easily” γλυκά, μαλακά και κεφάτα. Κι εγώ με τη Λίντι μείναμε ξαπλωμένοι στο κρεβάτι και ακούγαμε τον Τσεντ. Και ύστερα από λίγο πιάνω κι εγώ το τραγούδι πολύ απαλά, τραγουδούσα μαζί με τον Τσεντ Μπέικερ στο ραδιόφωνο, και η Λίντι κουλουριάστηκε μέσα στην αγκαλιά μου. Έτσι ήταν τότε. Αυτός είναι ο λόγος που θα πούμε ετούτο το τραγούδι απόψε. Δεν ξέρω αν θα το θυμηθεί. Ποιος να ξέρει;»

Ο κύριος Γκάρντνερ σταμάτησε να μιλάει και τον είδα να σκουπίζει τα δάκρυά του. Ο Βιτόριο έστριψε ξανά τη γόνδολα και διαπίστωσα ότι περνούσαμε από το εστιατόριο για δεύτερη φορά. Τώρα ήταν ακόμα πιο ζωντανό από πριν και ο πιανίστας, ένας τύπος που ήξερα πως τον έλεγαν Αντρέα, έπαιζε στη γωνία.

Μόλις περάσαμε πάλι στα σκοτεινά, είπα: «Κύριε Γκάρντνερ, δεν είναι δική μου δουλειά, το ξέρω. Αλλά όπως αντιλαμβάνομαι, η κατάσταση ανάμεσα σ’ εσάς και στην κυρία Γκάρντνερ δεν ήταν και τόσο καλή τον τελευταίο καιρό. Θέλω να ξέρετε πως εγώ τα κατανοώ αυτά τα πράγματα. Η μητέρα μου συχνά ήταν μελαγχολική, ίσως όπως είστε τώρα κι εσείς. Πίστευε πως είχε βρει κάποιον, ήταν πολύ χαρούμενη και μου έλεγε πως αυτός ο τύπος θα ήταν ο καινούργ-

γιος μπαμπάς μου. Τις πρώτες δυο φορές την πίστεψα. Αργότερα ήξερα ότι δε θα γινόταν αυτό. Αλλά η μητέρα μου δε σταμάτησε ποτέ να το πιστεύει. Και κάθε φορά που ένιωθε άσχημα, όπως απόψε εσείς, ξέρετε τι έκανε; Έβαξε τους δίσκους σας και τραγουδούσε μαζί σας. Κι εκείνους τους ατελείωτους χειμώνες, στο μικρό διαμερισματάκι μας, καθόταν εκεί, οκλαδόν, με ένα ποτήρι στο χέρι και τραγουδούσε απαλά. Μερικές φορές θυμάμαι, κύριε Γκάρντνερ, οι γείτονές μας του επάνω ορόφου κοπανούσαν το ταβάνι, ειδικά όταν τραγουδούσατε εκείνα τα τραγούδια με τον γρήγορο ρυθμό, όπως το “High Hopes” ή το “They All Laughed”». Συνήθιζα να παρατηρώ τη μητέρα μου προσεκτικά, αλλά ήταν σαν να μην άκουγε τίποτα, άκουγε μόνο εσάς, κουνώντας το κεφάλι στον ρυθμό, τα χείλη της να κινούνται σύμφωνα με τους στίχους. Κύριε Γκάρντνερ, ήθελα να σας το πω. Η μουσική σας βοήθησε τη μητέρα μου να περάσει αυτές τις δύσκολες ώρες, πρέπει να βοηθήσει και εκατομμύρια άλλους. Τώρα οφείλει να βοηθήσει και εσάς». Άφησα ένα μικρό γέλακι με την πρόθεση να είναι ενθαρρυντικό, αλλά βγήκε δυνατότερο απ’ όσο σκόπευα. «Μπορείτε να βασιζέστε πάνω μου για απόψε, κύριε Γκάρντνερ. Θα βάλω τα δυνατά μου. Θα παίζω το ίδιο καλά με μια ορχήστρα, θα το δείτε. Και η κυρία Γκάρντνερ θα μας ακούσει και ποιος ξέρει; Ίσως η κατάσταση γίνει όπως πριν ανάμεσά σας. Κάθε ζευγάρι περνάει δύσκολες στιγμές».

Ο κύριος Γκάρντνερ χαμογέλασε. «Είσαι γλυκός άνθρωπος. Εκτιμώ τη βοήθεια που μου προσφέρεις απόψε. Αλλά δεν έχουμε άλλο χρόνο για κουβέντες. Η Λίντι πρέπει να γύρισε. Βλέπω το φως αναμμένο».

Πέντε αριστοτεχνικά γραμμένες ιστορίες, από έναν από τους σημαντικότερους σύγχρονους συγγραφείς παγκοσμίως, στις οποίες η μουσική αποτελεί έναν ολοζώντανο χαρακτήρα.

Ένας τραγουδιστής, που κάποτε υπήρξε διάσημος και επιθυμεί απελπισμένα να επανέλθει στο προσκήνιο, αφήνει στην άκρη τη μοναδική σιγουριά στη ζωή του... Ένας άνδρας που το αδιαμφισβήτητο γούστο του στη μουσική είναι το μόνο πράγμα που φαίνεται να εκτιμούν πάνω του οι στενοί του φίλοι... Ένας επίδοξος τραγουδιστής και στιχουργός που άθελά του έχει εμπλακεί στον αποτυχημένο γάμο ενός ζευγαριού που μόλις έχει γνωρίσει... Ένας χαρισματικός αλλά αδικημένος μουσικός της τζαζ που αφήνει τον εαυτό του να πιστεύει ότι οι πλαστικές επεμβάσεις θα σώσουν την καριέρα του... Ένας νεαρός τσελίστας που ο δάσκαλός του του υπόσχεται ότι θα «ξετυλίξει» το ταλέντο του.

Το πάθος και η αναγκαιότητα ορίζουν τον χώρο που καταλαμβάνει η μουσική στη ζωή αυτών των ανθρώπων και με τον έναν ή με τον άλλον τρόπο τούς οδηγεί σε ένα ξεκαθάρισμα: άλλοτε κωμικό, άλλοτε τραγικό, άλλοτε απλώς έξω από τα όρια της αντίληψής τους.

Επανάδοση του: **ΝΥΧΤΕΡΙΝΑ**

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psychogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ. ΣΗΣ. 22175